

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-54-7>

УДК 657.1:338.48(100)

Коваль Світлана Вікторівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, обліку та фінансів,
Херсонський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5830-5750>

Svitlana Koval

Kherson State Agrarian and Economic University

**БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ТА ОПОДАТКУВАННЯ
ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ У КОНТЕКСТІ
МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ****ACCOUNTING AND TAXATION
OF TOURIST SERVICES IN THE CONTEXT
OF INTERNATIONAL TOURISM**

Анотація. В статті проведено дослідження специфіки туристичних послуг, тому що облік таких операцій потребує врахування різних факторів, таких як місце постачання послуг, ставки ПДВ, правила трансакцій між країнами та специфіка агентських і дистрибуційних схем. У дослідженні приділено увагу ключовим аспектам бухгалтерського обліку, включаючи визнання доходів, облік витрат, відображення агентських послуг, а також податковим аспектам, таким як облік податку на додану вартість (ПДВ) на туристичні послуги. Розглянуті проблеми, що виникають при обліку операцій з міжнародним туризмом, включаючи труднощі визначення місця постачання послуг та застосування відповідних податкових ставок в залежності від географії надання послуг. Окрема увага приділена аналізу міжнародного досвіду, що дозволяє виокремити оптимальні підходи до оподаткування і обліку, які можуть бути адаптовані для вітчизняної практики.

Ключові слова: бухгалтерський облік, туристичні послуги, міжнародний туризм, податок на додану вартість, туроператор, турагент, оподаткування.

Summary. The topic of accounting and taxation of tourist services is extremely relevant in the context of the globalization of international tourism, which is rapidly developing amidst economic changes and technological progress. The importance of effective management of accounting and proper taxation in international tourism is due to the complexity of legal relations between participants in tourism activities, such as tour operators, travel agents, tourists, as well as the various legal and economic conditions that influence accounting and financial reporting in the industry. Given the specifics of tourist services, accounting for such transactions requires consideration of various factors such as the place of service provision, VAT rates, rules for cross-border transactions, and the specifics of agency and distribution schemes. The study focuses on key aspects of accounting, including revenue recognition, expense accounting, the reflection of agency services, as well as tax issues such as VAT accounting for tourist services. Problems arising in the accounting of international tourism transactions are discussed, including the difficulties in determining the place of service provision and the application of relevant tax rates depending on the geographical location of service provision. Special attention is given to the analysis of international experience, which allows for identifying optimal approaches to taxation and accounting that can be adapted to domestic practices. Based on the analysis, recommendations are proposed for improving accounting and tax reporting in the tourism industry, specifically regarding the allocation of income and expenses between different participants in the process, as well as the implementation of digital solutions to simplify accounting operations and reduce the risk of errors. To ensure the efficiency of accounting in international tourism, it is necessary to strengthen the regulation of tax aspects and use international standards in accounting and taxation to harmonize national systems with international practices. Uncertainty in the determination of the place of service provision is one of the main problems in accounting and taxation of tourist services in international tourism. This issue needs to be clearly regulated at the legislative and practical levels to avoid double taxation and create more favorable conditions for the development of international tourism in Ukraine.

Keywords: accounting, tourist services, international tourism, value-added tax, tour operator, travel agent, taxation.

Постановка проблеми. У сучасних умовах стрімкого розвитку міжнародного туризму та інтеграції національних економік у світовий економічний простір особливої актуальності набуває питання удосконалення бухгалтерського обліку та системи оподаткування туристичних послуг. Туристичний бізнес, будучи однією з найдинамічніших галузей глобальної економіки, характеризується високим рівнем залежності від нормативно-правового регулювання, зокрема в частині податкової політики та стандартів фінансової звітності. Натомість на практиці спостерігається нерівномірність адаптації бухгалтерських систем туристичних компаній до вимог Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), а також значні відмінності в підходах до оподаткування туристичних послуг у різних країнах, що ускладнює порівняння фінансових показників, обмежує прозорість бізнесу та створює додаткові бар'єри для іноземних інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій літературі існує стійкий зростаючий науковий інтерес до питань організації обліку, оподаткування та цифровізації в сфері туристичних послуг в умовах глобалізації та трансформації економічного середовища. Значна увага приділяється адаптації облікових систем туристичних компаній до міжнародних стандартів фінансової звітності, що зумовлено потребою у прозорості та порівнянності фінансової інформації на глобальному рівні. У працях вітчизняних дослідників Дмитренко С.І. [1], Пархоменко В.І. [2], Данилюк М.Ю. [3], Ярова Т.В. [4] висвітлюються як теоретичні, так і прикладні аспекти обліку туристичних послуг, зокрема запровадження цифрових технологій, модернізація облікової політики, проблеми визнання доходів та адаптація до МСФЗ. При цьому підкреслюється необхідність удосконалення методичних підходів до обліку з урахуванням специфіки туристичної діяльності.

Окремий пласт досліджень присвячено питанням оподаткування в туризмі (Буряк А.В. [5], Sokolova E. [6], Ivanov K. [7]), де акцент зроблено на суперечностях між фіскальними інтересами держав і стимулюванням розвитку туристичного бізнесу. Зокрема, автори зазначають наявність суттєвих розбіжностей у підходах до оподаткування туристичних послуг у різних юрисдикціях, що ускладнює діяльність компаній у міжнародному середовищі. У роботах міжнародного характеру розглянуто також питання фіскальних стимулів, тенденцій реформування податкових систем та їх впливу на інвестиційну привабливість туристичного сектору. Сучасні наукові підходи до обліку та оподаткування туристичних послуг дедалі більше зосереджуються на інтеграції цифрових інструментів, гармонізації з міжнародними стандартами та формуванні прозорої податкової політики. Це, у свою чергу, створює підґрунтя для підвищення

ефективності управління туристичними підприємствами та сприяє їхній стійкості в умовах конкурентного глобального середовища.

Метою статті є виявлення проблем і перспектив удосконалення бухгалтерського обліку та оподаткування туристичних послуг у контексті міжнародного туризму, а також формулювання практичних рекомендацій щодо гармонізації облікових і податкових процедур з урахуванням світового досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основна частина дослідження ґрунтується на узагальненні теоретичних положень, аналізі наукових джерел, міжнародного та національного досвіду функціонування системи обліку й оподаткування у сфері туристичних послуг. Зокрема, встановлено, що провідним трендом останнього десятиліття є цифрова трансформація облікових систем туристичних компаній, яка дозволяє автоматизувати облік бронювань, передоплат, авансових платежів, формування доходу на підставі факту надання послуг відповідно до принципу нарахування. Це вимагає адаптації програмних продуктів до вимог МСФЗ (зокрема МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами»), а також належної підготовки бухгалтерського персоналу [9].

У сфері оподаткування основними проблемами залишаються подвійне оподаткування транскордонних туристичних операцій, нечіткість податкового статусу посередницьких послуг, а також різні ставки ПДВ на туристичні послуги у країнах ЄС, США, Азії. Наприклад, у Франції та Італії туристичні послуги обкладаються ПДВ за зниженими ставками (6–10 %), тоді як у деяких країнах Східної Європи діють загальні ставки понад 20 %, що знижує конкурентоспроможність національних операторів [10]. У контексті запропонованого дослідження нами згруповано та узагальнено практичні проблеми і рекомендації у вигляді табл. 1.

У сучасних умовах розвитку індустрії туризму важливим елементом забезпечення ефективної діяльності суб'єктів туристичного бізнесу є чітка організація бухгалтерського обліку операцій між туроператорами та турагентами. Зважаючи на специфіку туристичних послуг, облік таких операцій потребує врахування особливостей правовідносин між суб'єктами господарювання, форм розрахунків, податкових наслідків і відповідного документального оформлення. Туроператори виступають ініціаторами створення туристичного продукту та несуть відповідальність за його формування, тоді як турагенти виконують посередницькі функції з реалізації цього продукту кінцевим споживачем. Такий розподіл функцій обумовлює необхідність застосування окремих підходів до визнання доходів, витрат і обліку взаєморозрахунків. Згідно з чинним законодавством України та міжнародною практикою, туроператор передає турагенту право

Таблиця 1 – Ключові проблеми та рекомендації щодо удосконалення бухгалтерського обліку і оподаткування туристичних послуг у контексті міжнародного туризму

Проблема	Прояв у практиці	Рекомендації
Відсутність єдиних стандартів обліку туристичних послуг	Використання різних методів визнання доходів у країнах	Уніфікація підходів згідно з МСФЗ 15, адаптація облікової політики
Нечіткість податкової бази для ПДВ	Посередницькі туроператори часто не мають чіткої бази для оподаткування	Встановлення єдиних правил на рівні ОЕСД щодо ПДВ у туризмі
Високий рівень фіскального навантаження	Високі податкові ставки знижують рентабельність турбізнесу	Запровадження податкових стимулів: податкові канікули, знижені ставки ПДВ
Недостатній рівень цифровізації обліку	Ручне ведення звітності, ризик помилок, затримки в розрахунках	Впровадження хмарних облікових систем, інтеграція CRM і бухгалтерії
Слабкий рівень кваліфікації бухгалтерів	Необізнаність із новими вимогами МСФЗ	Проведення системного навчання, підвищення кваліфікації

Джерело: узагальнено автором [2, с.89; 3, с.22]

реалізації туристичного продукту на умовах агентського договору, за яким турагент отримує агентську винагороду. Облік таких операцій вимагає чіткого розмежування сум, що надходять від клієнтів: частина з них відображається як дохід туроператора, інша – як винагорода турагента. У разі, якщо турагент здійснює розрахунки від імені оператора, отримані кошти не визнаються його доходом. Застосування принципу нарахування вимагає від суб'єктів туристичної діяльності обліковувати дохід за фактом надання послуг, а не в момент надходження коштів, що потребує чіткого визначення моменту завершення туристичної послуги, особливо при довготривалих турах або попередніх бронюваннях.

На практиці поширеними є випадки, коли облікові системи не дозволяють автоматично розмежувати суми винагороди агентів, що призводить до помилок у фінансовій звітності та податкових розрахунках. Наприклад, у разі отримання турагентом

передоплати від клієнта в повному обсязі, включно з комісією, агент має правильно відобразити суму в обліку як зобов'язання перед туроператором, а не як дохід. Недотримання цього принципу створює фінансові результати й може призвести до податкових ризиків. Доцільним у процесі вдосконалення обліку є впровадження єдиного стандарту щодо відображення операцій із продажу турів із деталізованим поділом функцій, відповідальності та доходів сторін. Запропонована нижче табл. 2 систематизує основні облікові підходи, проблеми і рекомендації для оптимізації обліку операцій між туроператорами і турагентами.

Таким чином, облік операцій з туроператорами та турагентами потребує комплексного підходу, який охоплює як організаційні, так і методичні аспекти. Оптимізація цих процесів можлива за умов чіткої нормативної регламентації, застосування цифрових рішень, підвищення кваліфікації бухгалтерів, а також гармонізації практик відпо-

Таблиця 2 – Облікові особливості, проблеми та рекомендації щодо операцій між туроператорами і турагентами

Елемент обліку	Проблема / Особливість	Практичний приклад	Рекомендації
Облік доходів турагента	Некоректне визнання всієї суми отриманої від туриста як дохід	Турагент отримав 50000 грн за тур, з них 3000 – комісія	Відобразити лише 3000 грн як дохід, решту – як зобов'язання перед оператором
Визнання доходу туроператора	Невизначеність моменту надання послуги	Тур стартує через місяць після бронювання	Доходи визнавати лише після початку або завершення туру, залежно від умов договору
Податковий облік ПДВ	Помилки у базі оподаткування при агентських схемах	Неправильне включення повної суми як бази оподаткування ПДВ	Для агентів ПДВ нараховується лише на суму винагороди
Документальне оформлення	Відсутність уніфікованих форм договорів і актів виконаних послуг	Наявність різних форм договорів, що ускладнює облік	Запровадження типової агентської угоди з обов'язковим актом наданих послуг
Цифровий облік	Відсутність інтеграції CRM і бухгалтерії	Бухгалтер вручну переносить дані з бронювань	Впровадження хмарних CRM-систем, інтегрованих із 1С, BAS або іншими ERP-рішеннями

Джерело: узагальнено автором [1, с.45; 4, с.77]

відно до міжнародних стандартів. Особливу увагу слід приділяти прозорості договірних відносин між учасниками туристичного ринку, коректному визнанню доходів і витрат та забезпеченню податкової відповідності. У майбутньому доцільним є розроблення галузевого стандарту бухгалтерського обліку для туристичної сфери з урахуванням ролей операторів і агентів, що забезпечить єдність підходів і знизить ризики фіскального навантаження.

У контексті цифрової трансформації туристичного бізнесу питання автоматизації бухгалтерського обліку та оподаткування набуває особливої актуальності. Туристичні підприємства, зважаючи на складність фінансово-господарських операцій, багатовалютність розрахунків, особливості визнання доходів і витрат, активного використання договорів із туроператорами й агентами, змушені впроваджувати сучасні програмні рішення для забезпечення точності облікових даних і податкової звітності. В Україні найбільш поширеними автоматизованими системами, які використовуються в суб'єктів туристичного бізнесу, є програми на платформі «BAS» (Business Automation Software), зокрема «BAS Бухгалтерія», «BAS ERP», а також спадкоємець попередніх систем — «1С:Підприємство», попри перехід на українські аналоги. Ці програмні продукти адаптовані під національні стандарти бухгалтерського обліку (П(С)БО), дозволяють вести облік турпакетів, договорів комісії, агентських угод, автоматизувати нарахування ПДВ згідно з податковим законодавством.

Окрему увагу заслуговує програмне рішення «Клієнт-тур», розроблене спеціально для туристичних компаній. Воно дозволяє об'єднати CRM-модуль, облік продажів, формування податкових накладних і договорів, ведення фінансового обліку, що забезпечує гнучкість у роботі з фізичними та юридичними особами. Також для малих і середніх підприємств сфери туризму поширеним є використання хмарних сервісів на кшталт «SmartFin», «Cota», або «BookKeeper», які інтегруються з банками та ДПС, мають інтуїтивно зрозумілий інтерфейс та підтримують актуальні вимоги законодавства.

Щодо міжнародної практики, то туристичні компанії активно застосовують такі ERP- та CRM-системи, як SAP Business One, Oracle NetSuite, Zoho Books, QuickBooks Online, а також вузькоспеціалізовані платформи – Tourplan, TravelWorks, Lemax, Travify. Ці рішення забезпечують повноцінне управління фінансами, автоматизовану звітність відповідно до стандартів IFRS, підтримують багатовалютність, інтеграцію з платіжними шлюзами, облік комісійних агентів, формування звітів у режимі реального часу. Їхня гнучкість дозволяє адаптуватися до специфіки регіонального законодавства, включно з податковими ставками ПДВ

або туристичних зборів. Таким чином, інтеграція автоматизованих облікових систем є ключовим чинником підвищення прозорості, достовірності та оперативності облікової інформації, що є необхідною умовою для ефективного управління туристичним бізнесом як в Україні, так і за кордоном. Рекомендовано підприємствам туристичної галузі оцінювати функціональність програмного забезпечення не лише з позицій обліку, а й можливостей бізнес-аналітики, інтеграції з зовнішніми системами та відповідності міжнародним стандартам обліку.

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним із найважливіших елементів податкової системи, що безпосередньо впливає на організацію бухгалтерського обліку у сфері міжнародного туризму. Особливості нарахування, сплати та відшкодування ПДВ у туризмі обумовлені специфікою самої галузі, яка поєднує елементи внутрішньоекономічної та зовнішньоекономічної діяльності, транскордонного руху послуг та мультивалютних розрахунків. Основною проблемою у цій площині є неоднозначне трактування місця постачання туристичних послуг для цілей оподаткування, що ускладнює ведення обліку та формування податкової звітності. У законодавстві України та більшості країн ЄС місце постачання туристичних послуг визначається як місце фактичного споживання. Це означає, що послуга, надана за межами країни, не підлягає оподаткуванню ПДВ у країні продавця, а може бути оподаткована у країні споживача. Така модель створює складнощі у випадках, коли туристичний пакет формується в одній країні, а реалізується в іншій через посередників. У практиці міжнародного туризму часто застосовується спеціальний режим оподаткування ПДВ, зокрема маржинальна схема (margin scheme), яка передбачає оподаткування лише різниці між закупівельною вартістю туристичних послуг і продажною ціною. Водночас в Україні діє загальна система, в межах якої туристичні послуги обкладаються ПДВ у розмірі 20 %, що негативно впливає на цінову конкурентоспроможність українських операторів [5, с. 60]. Прикладом таких труднощів може слугувати ситуація, коли український туроператор реалізує тури до Туреччини через українських турагентів. У такому разі виникає питання, чи повинна нараховуватися сума ПДВ на всю вартість туру, навіть якщо частина послуг надається за межами України. У практиці обліку подібні операції потребують ретельного документального підтвердження місця надання послуг, правильного формування податкових накладних та обґрунтування ставок оподаткування. Недотримання цих вимог призводить до ризиків донарахувань та штрафних санкцій з боку контролюючих органів. Нижче наведено табл. 3, що систематизує ключові аспекти впливу ПДВ на облік у міжнародному туризмі, типові проблеми та відповідні рекомендації:

Таблиця 3 – Вплив ПДВ на бухгалтерський облік у міжнародному туризмі: проблеми та шляхи їх вирішення

Аспект	Проблема /Складність	Приклад із практики	Рекомендації
Визначення місця постачання послуг	Суперечливість законодавчої бази	Тур надано в Італії, продано в Україні	Визначати ПДВ залежно від місця споживання, керуючись міжнародними угодами
Оподаткування повної вартості туру	Подвійне оподаткування послуг	Туроператор в Україні сплачує ПДВ з послуг, що надаються за кордоном	Ініціювати зміни до ПКУ щодо звільнення таких операцій від ПДВ
Облік агентських схем	Помилки в оподаткуванні комісій	Агент оподатковує повну вартість замість своєї винагороди	ПДВ має нараховуватись лише на агентську винагороду
Відшкодування ПДВ	Неможливість отримати податковий кредит за закордонні послуги	Оплата готелів за кордоном не дає права на податковий кредит	Запровадити механізми міжнародного ПДВ-врегулювання (VAT refund)
Валютні операції	Курсові різниці при обліку ПДВ	Попередня оплата надійшла в євро, послуга в гривні	Визначати базу оподаткування за курсом НБУ на дату першої події

Джерело: згруповано автором [6–8]

З метою вдосконалення обліку ПДВ у сфері міжнародного туризму доцільно запровадити спеціальний режим, подібний до маржинального, що дозволить враховувати лише додану вартість, створену всередині країни. Також актуальним є удосконалення методичних рекомендацій для бухгалтерів туристичних підприємств щодо застосування ПДВ у різних ситуаціях: реалізація турів, агентські договори, авансові платежі, взаєморозрахунки в іноземній валюті тощо [9, с.75]. Важливо забезпечити цифрову автоматизацію розрахунків ПДВ за допомогою інтеграції облікових систем із CRM та платформою електронного документообігу [10]. Ефективне функціонування туристичного бізнесу в умовах глобалізації значною мірою залежить від рівня обліково-аналітичного забезпечення та оптимальної системи оподаткування [11, с.88]. Тому актуальними залишаються питання гармонізації облікових підходів відповідно до МСФЗ, створення сприятливого податкового клімату та цифрової трансформації обліку в галузі. Подальші дослідження доцільно спрямувати на оцінку впливу змін у регуляторному середовищі на фінансову результативність туристичних підприємств.

Висновки. Невизначеність місця постачання послуг є однією з основних проблем у сфері обліку і оподаткування туристичних послуг в міжнародному туризмі. Необхідно чітко врегулювати це питання на рівні законодавства та практики, аби уникнути подвійного оподаткування та створити більш сприятливі умови для розвитку міжнародного туризму в Україні. Маржинальний облік

ПДВ, що застосовується в деяких країнах, може стати корисним інструментом для спрощення обліку податку на додану вартість в українському туристичному бізнесі. Запровадження подібної моделі дозволить обліковувати лише ту частину вартості, яка була створена безпосередньо на території України, і може сприяти зниженню фіскального навантаження на туроператорів.

Автоматизація облікових процесів через впровадження сучасних цифрових технологій та інтеграцію облікових і CRM систем є важливим кроком для спрощення ведення бухгалтерії і покращення точності податкових розрахунків. Це дозволить значно знизити ризики виникнення помилок та штрафних санкцій. Важливим аспектом є також удосконалення нормативної бази щодо оподаткування та обліку туристичних послуг, зокрема необхідно враховувати зміни в міжнародному податковому праві та адаптувати українське законодавство до вимог ЄС та інших міжнародних стандартів. Прозорість та узгодженість облікових процедур між учасниками туристичної діяльності (туроператорами, турагентами, кінцевими споживачами) допоможе знизити ризики податкових порушень та забезпечить ефективну систему обліку. Таким чином, для ефективного обліку та оподаткування туристичних послуг в Україні необхідно впроваджувати зміни в нормативно-правову базу, оптимізувати облікові процеси та активно використовувати новітні технології, що допоможе знизити податкові ризики та сприяти розвитку міжнародного туризму.

Список використаних джерел:

1. Дмитренко С.І. Цифрові технології в обліку туристичних послуг. *Економіка і регіон*. 2021. № 2(83). С. 45–50.
2. Пархоменко В.І. Адаптація обліку в туристичних компаніях до МСФЗ. *Облік і фінанси*. 2021. № 3. С. 89–94.
3. Данилюк М.Ю. Модернізація облікової політики в туристичному бізнесі. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2022. № 12. С. 22–27.

4. Ярова Т. В. Визнання доходів у сфері туристичних послуг. *Фінанси України*. 2024. № 2. С. 77–83.
5. Буряк А. В. Особливості оподаткування туристичних послуг в умовах глобалізації. *Економічний вісник*. 2023. № 1. С. 60–66.
6. Sokolova E. Taxation of Travel Services in the EU: Trends and Reforms *European Accounting Journal*. 2020. Vol. 18(4). P. 312–319.
7. Ivanov K. Fiscal Incentives in Global Tourism: A Comparative Study. *Journal of International Economics*. 2023. Vol. 14(2). P. 101–109.
8. Korol M. Accounting Transformation in Tourism under Digital Economy. *International Journal of Economics*. 2022. Vol. 20 (1). P. 55–62.
9. Колісник Г. М., Гелей Л. О., Данканич Т. П. Бухгалтерський облік в туризмі: навч. посіб. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2020. 140 с.
10. МСФЗ 15 Дохід від договорів з клієнтами. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf (дата звернення 03.05.2025).
11. Гринько Є. І., Троян М. Ю. Оподаткування в туризмі. *Збірник наукових праць*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. 2024. № 3. С.88–98. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstreams/5ff5b2a8-fa4c-4f40-9e0f-3da9eae4e679/download> (дата звернення: 03.05.2025).

References:

1. Dmytrenko S. I. (2021) Tsyfrovi tekhnolohii v obliku turystychnykh posluh [Digital technologies in the accounting of tourism services]. *Ekonomika i rehion*, vol. 2(83), pp. 45–50. (in Ukrainian)
2. Parkhomenko V. I. (2021) Adaptatsiia obliku v turystychnykh kompaniiakh do MSFZ [Adaptation of Accounting in Tourism Companies to IFRS]. *Oblik i finansy*, vol. 3, pp. 89–94. (in Ukrainian)
3. Danyliuk M. Yu. (2022) Modernizatsiia oblikovoi polityky v turystychnomu biznesi [Modernization of Accounting Policy in the Tourism Business]. *Bukhhalterskyi oblik i audyt*, vol. 12, pp. 22–27. (in Ukrainian)
4. Yarova T. V. (2024) Vyznannia dokhodiv u sferi turystychnykh posluh [Revenue recognition in the field of tourism services]. *Finansy Ukrainy*, vol 2, pp.77–83. (in Ukrainian)
5. Buriak A. V. (2023) Osoblyvosti opodatkuvannia turystychnykh posluh v umovakh hlobalizatsii [Peculiarities of Taxation of Tourism Services under Globalization]. *Ekonomichnyi visnyk*, vol. 1, pp. 60–66. (in Ukrainian)
6. Sokolova E. (2020) Taxation of Travel Services in the EU: Trends and Reforms *European Accounting Journal*, vol. 18(4), pp. 312–319.
7. Ivanov K. (2023) Fiscal Incentives in Global Tourism: A Comparative Study. *Journal of International Economic*, vol. 14(2), pp. 101–109.
8. Korol M. (2022) Accounting Transformation in Tourism under Digital Economy. *International Journal of Economics*, vol. 20 (1), pp. 55–62.
9. Kolisnyk H. M., Helei L. O., Dankanych T. P. (2020) Bukhhalterskyi oblik v turyzmi: navch. posib [Accounting in tourism: a textbook]. Uzhhorod: Vyd-vo UzhNU “Hoverla”, 140 p. (in Ukrainian)
10. MSFZ 15 Dokhid vid dohovoriv z kliientam [IFRS 15 Revenue from contracts with customers]. Available at: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf (in Ukrainian)
11. Hrynko Ye. I., Troian M. Yu. (2024) Opodatkuvannia v turyzmi [Taxation in Tourism]. *Zbirnyk naukovykh prats*. Suly: SumDPU imeni A. S. Makarenka, vol. 3, pp. 88–98. Available at: <https://repository.sspu.edu.ua/bitstreams/5ff5b2a8-fa4c-4f40-9e0f-3da9eae4e679/download> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 05.05.2025